

Recenzi dvou knih autorů, jejichž pohled na Evropskou unii a její budoucnost se různí, se v článku s názvem **EU: supervelmoc nebo velké muzeum** zabývá sociolog **Zdeněk Suda**.

Informovaná americká veřejnost sledovala snahy o evropskou integraci od jejich počátku se zájmem a sympatiemi. Vědomí atlantické solidarity však až donedávna neinspirovalo americké sociální a politické vědce k hlubšímu a podrobnějšímu studiu evropské myšlenky a k úvahám o jejím globálním dosahu. V poslední době, kdy zřetelné pokroky na cestě k opravdové jednotě, jakož i konfrontace s jejími odpůrci a objektivními překážkami, posunuly integrační proces opět do popředí pozornosti, se zdá, že se situace změnila. Svědčí o tom řada analýz a úvah o budoucnosti EU, se kterými se setkáváme na americkém knižním trhu.

Základní otázkou celého komplexu společenské přeměny na evropské pevnině se soustavně obírá jen několik publikací. Z nich si naši pozornost zaslouží zejména dvě práce, obě z pera zkušených autorů, které však docházejí k úplně rozdílným závěrům, pokud jde o vyhlídky integračního plánu, jakož i o budoucnost evropské pevniny a její váhu a místo ve světě zítřka.

John McCormick nadepsal svou analýzu *Supervelmoc Evropa*. V jeho perspektivě to není básnický obraz ani nadsázka. Je přesvědčen, že integrovaná Evropa má všechny předpoklady k tomu, aby se stala druhou supervelmocí a vyplnila tak prázdňé místo po SSSR.

Přísně vzato, je tu problém s definicí. Co tvoří „supervelmoc“ a hlavně, co ji odlišuje od běžného, vžitého pojmu „velmoc“? Pojem je poměrně čerstvého data. Podle nepsané dohody politiků a médií byl až donedávna přiznán Spojeným státům a SSSR. Tyto dvě mocnosti – a jenom ony – splňovaly podmínky, o nichž panoval podobný globální souhlas: obě představovaly mimořádný vojenský potenciál, byly soběstačné, pokud šlo o zajiš-

tění své bezpečnosti, a byly schopny vést defenzivní i ofenzivní operace vně svých státních hranic. Dále měly globální zájmy, sledovaly charakteristickou a objektivnímu pozorovateli srozumitelnou dlouhodobou politiku, kterou byly připraveny důrazně prosazovat, a konečně, ostatní mocnosti tato fakta uznávaly.

Odpovídá tato definice postavení, schopnostem a politice sjednocené Evropy na dnešním stupni integrace, nebo jim bude odpovídat po ukončení integračního procesu? Na první pohled nikoli. McCormick je však přesto přesvědčen, že právě ona má nárok na to, aby se postavila po bok dnes jediné „osamělé“ supervelmoci, Spojeným státům, a žádala přiměřený podíl na řízení globální politiky. Je to proto, že podle jeho názoru nastaly v poslední době zásadní změny v samé povaze moci uplatňované v oblasti mezinárodních vztahů. Po celá tisíciletí, od počátku civilizace, byla moc v politickém smyslu pojímána jako schopnost vynutit politické, hospodářské, územní a jiné požadavky založené na vojenské zdatnosti toho, kdo požadavky kladl. Moc se tedy víceméně rovnala hrubé materiální síle. Ta však, jak McCormick soudí, není dnes už jediným zdrojem a měřítkem moci ani v domácí, ani v globální politice. Autor je přesvědčen, že v dnešní době masových a bleskově rychlých informačních a komunikačních technik a pokračující ekonomické a kulturní globalizace nahrazuje přitažlivý příklad to, čeho dříve dosahovala donucovací síla.

V tomto novém prostředí budou nejnvlivnější ti, kdo vytvářejí nové příležitosti, a ne ti, kteří vyhrožují. Evropská unie podle McCormickova úsudku splňuje tento předpoklad. Úspěch na hospodářském poli, dosažený díky soustředění a harmonizaci dříve izolovaných ekonomik národních států, bude působit na ostatní svět stejně hlubokým dojmem jako tankové divize či stíhací letky včerejších velmocí. Evropský společný trh se stal také důležitým odbytištěm zboží a služeb pro mimoevropské výrobce. Tento nový druh moci, moci civilní, jak

ji autor nazývá, se stane příkladem, který jiné regiony budou ochotně následovat.

Nepochybujeme o tom, že sám fakt existence Evropské unie se společným trhem a měnou, „hospodářského kolosu“, jak ji autor nazývá, je významný prvek v globálním rozložení politických sil. Je také pravda, že společenské celky v postmoderní době nemusejí „řinčet šavlemi“, aby byly brány vážně na mezinárodní scéně. Proti autorovu pozitivnímu hodnocení jednotlivých aspektů integrovaného evropského celku se sotva dá co namítat. Jednu skutečnost však není možno přehlížet: společný evropský domov nebyl ještě dostavěn. Chybí politické ústředí, které by supervelmocenský potenciál koordinovalo, a které by hlavně v kritických situacích rozhodlo o místě a způsobu jeho použití. Vzal autor tuto okolnost patřičně v úvahu? Hovoříme tu přece o jednom z hlavních problémů současné fáze integračního procesu, o takzvaném demokratickém deficitu, o naléhavé potřebě legitimní kontroly až dosud vytvořených evropských ekonomických struktur. Čtenáři si odnáší dojem, že pro autora je vyplnění této mezery – navzdory nedávným neúspěchům evropské ústavní předlohy – víceméně samozřejmé a pouze otázkou času.

Úplně jiný scénář budoucího vývoje Evropy předkládá politický sociolog a historik **Walter Laqueur**. Sotva co může vystihnout tento kontrast jasněji než titul knihy *Poslední dny Evropy* – epitař na jeden starý kontinent. Je to analýza situace a vyhlídek Evropy jako kulturního celku a představuje skeptický protějšek k McCormickovu veskrze kladnému odhadu.

Jestliže McCormick spatřuje ve změnách povahy moci hlavní pramen vzestupu Evropy k supervelmocenskému postavení, Laqueur konstatuje jiné, které činí budoucnost „starého kontinentu“ daleko méně slibnou. Upozorňuje na dva trendy, dvě zřetelné tendence evropského demografického vývoje: úbytek evropské populace na jedné straně a masovou imigraci

z ostatních světadílů do Evropy na straně druhé. Laqueur soustředí pozornost na přistěhovalectví muslimů. Jako příklady si vybírá téměř výlučně nově vzniklé arabské čtvrti v evropských velkoměstech. Podle autora je na pováženou nejen to, že usedlá „stará“ Evropa tyto nové prvky buď zcela odmítá, nebo přinejmenším ignoruje, ale ještě více to, že soudobí přistěhovačci sami nemají zájem na asimilaci s kulturou a systémem hodnot svých nových vlastí. Ve všech západoevropských metropolích vznikla rozsáhlá, ale prakticky izolovaná sídliště obývaná přistěhovačskými muslimy. Z těchto okolností autor vyvozuje, že složení evropské společnosti, evropská kultura a to, co pokládáme za evropský způsob života, se do poloviny jednadvacátého století změní k nepoznání. Evropa namísto supervelmoci bude entitou úplně jiného druhu. Nepokouší se ji blíže popsat, doufá jen, že se nestane „velkým muzeem“.

Laqueur se ve své práci také vyrovnává se závěry a argumenty podporujícími tezi o Evropě jako supervelmoci. Diskutuje tedy také s McCormickem, i když ho výslovně nejmenuje. Podrobuje kritice jeho hlavní premisu o zásadních změnách v podstatě moci uplatňovaných v mezinárodních vztazích, jakož i pojem civilní („měkké“) moci z této premisy odvozený. Shledává, že v současné době, tváří v tvář nové vlně nacionalismu a zpolitizovanému náboženskému fanatismu na evropské periferii a závislosti Evropy na dodávkách ropy z tohoto regionu, by takový pojem mohl být buď zbožným přáním, nebo maskovaným projevem slabosti. Nechce se však jednoznačně vyjádřit; připouští, že pacifikace Evropy cestou kontinentální integrace představuje epochální historickou změnu, a že pod jejím dojmem se možná mění i evropská mentalita a ideologie.

Laqueurovo v zásadě skeptické posuzování budoucnosti Evropy se proto však nemění. Bylo by zajímavé uvážit, zda premisy, z nichž vychází, jsou solidnější než předpoklady, na kterých spočívá interpretace a prognóza McCormickova. Populační dynamika, klesající porodnost a imigrační přírůstek jsou ovšem objektivní fakta, která je nutno vzít na vědomí.

Historická zkušenost civilizací svědčí ve prospěch Laqueurovy hypotézy. Úbytek demografické základny a příliv lidského materiálu, cizího domácí kultury a navíc neochotného se začlenit do daného sociálního prostředí, představují velmi vážnou hrozbu každé společnosti, zejména trvají-li po dlouhou dobu (je možné, že právě tyto fenomény, a nikoli „stěhování národů“, byly hlavní příčinou zániku římské říše).

Stejně oprávněná je však otázka, zda jevy, které Laqueur popisuje, potvrzují beze změny v časových rozměrech jeho předpovědi, tj. až půl století. Například hned Francie, kterou si zvolil za jednu z ilustrací ke své tezi, prošla v podobné době několika pronikavými demografickými změnami. Z vymírající a „dekadentní“ společnosti, za kterou platila po první světové válce, se v 60. letech proměnila v nejmladší národ západní Evropy, přičemž dnes je pro myslitele jako Walter Laqueur opět předmětem obav – tentokrát z „islamizace“. Příliš schematickým je také předpoklad, že imigrace do „staré“ Evropy se bude i nadále převážně rekrutovat ze zemí Blízkého východu.

Nekritické by bylo také považovat za neměnný dnešní vzájemně odmítavý postoj přistěhovačů a jejich hostitelů. Zkušenosti „klasických“ imigračních zemí vypovídají o něčem úplně jiném. Všechny etnické složky, které dnes tvoří jádro americké společnosti, byly v době svého příchodu přijímány usedlým obyvatelstvem s nedůvěrou, obavami a pohrdáním. Také ony, jako jejich dnešní obdoba z východního Středomoří, na to zprvu odpověděly užším sevřením řad a horlivějším pěstováním kultury krajů, odkud přišly. Po řadě let však zábrany na obou stranách polevily a asimilace se úspěšně zakončila. Laqueur ovšem právem poukazuje na rasově a civilizačně radikálně odlišný charakter dnešních imigrantů do Evropy. Evropané také nejsou na masové přistěhovalectví zvyklí, vycházejí mu méně vstřícní. Přesto máme právo zapochybovat o trvalém odmítání evropské kultury ze strany nové imigrace a pokusit se vysvětlit její postoj spíše jako reakci na nepřátelské chování domácího prostředí. Proto většina amerických recenzentů, kteří

knihu jinak kladně oceňují, soudí, že Laqueur se ukvapil, pokud ji psal jako nekrolog.

Nakonec bychom se ale snad měli zeptat: Je status supervelmoci, případně jeho nedostatek, jediným měřítkem, podle něhož se úspěchy a vyhlídky evropského projektu dají posuzovat? Zatím nedokončený úkol politické restrukturalizace je bezesporu slabinou Evropy a zábranou plnění globální role odpovídající jejímu ekonomickému a kulturnímu potenciálu. Avšak ještě předtím, než bude skládat supervelmocenskou zkoušku, je oprávněna ukázat na dva vsutku epochální přínosy společností, jež ji tvoří, i celému lidstvu. Evropa již dnes, pouhým faktem společného úsilí o integraci, změnila k lepšímu povahu mezinárodních vztahů i v globálním měřítku. Přestala být tradičním sudem střelného prachu, příčinou stále častějších a zhoubnějších válek. Stejně monumentální je její odvaha zpochybnit princip státní suverenity, pokládaný až dosud za téměř posvátný, a nabídnout místo něj suverenitu lidskosti a vládu práva také ve vztazích mezi státy a národy. Své historické poslání ještě docela nesplnila, ale podala důkaz, že je chápe a přijímá. V tom ohledu je možno ji uznat už dnes za supervelmoc, supervelmoc morální.

[Lidové noviny, 8. 12. 2007. McCORMICK, John – The European Superpower. New York: nakladatelství Palgrave Macmillian, 2007; LAQUEUR, Walter – The Last Days of Europe: Epitaph for an Old Continent. New York: nakladatelství St. Martin Press, 2007; LAQUEUR, Walter – Poslední dny Evropy. Humanistická Evropa nebo islamistická Eurábie? Praha: nakladatelství Lidové noviny, 2006.]

V článku **Pokus o pozvednutí českého intelektu** se redaktorka Hospodářských novin **Lenka Zlámalová** zamýšlí nad možným směřováním vysokého školství u nás.

Na první restauraci s hvězdou Michelin jsme po pádu komunismu čekali devatenáct let. Na první českou univerzitu mezi padesátkou nejlepších škol světa si nejspíš počkáme ještě pár dekád. To, že žebříčkům tradičně dominují americké a britské školy, neznamená, že malá země je bez šan-

ce. V elitní světové lize jsou švýcarské, dánské i finské školy.

O dobré restaurace se postarají tvořiví podnikatelé. Harvard ani Cambridge se ale v Česku do otevírání svých poboček nehrnou. Špičkových univerzit se bohužel nedočkáme bez osvícených politiků, kteří pro ně připraví půdu. První pokus přichází právě v těchto dnech: tým expertů připravil pro Ministerstvo školství návrh reformy univerzit.

Snaha o povznesení českého intelektu se dosud omezovala na jednoduché heslo: více peněz, více studentů. Úroveň škol to však nijak výrazně nezvedá. Peníze se jen sypou do systému, který nefunguje. Je to podobné, jako kdyby se miliardy nalévaly do polostátních bank. Stále by jich nebylo dost a klienti by přitom na vstřícné bankéře a dostupné hypotéky marně čekali.

Teď se poprvé nemluví jen o přísunu peněz pro univerzity, ale i o jejich výrazné proměně. Inspirací je nám Velká Británie, Austrálie, Finsko, Švédsko a Nový Zéland. Země, které právě díky vysoké úrovni vzdělání dokáží uspět v ostré mezinárodní konkurenci.

České školy by se z uzavřených věží měly proměnit v moderní firmy na vzdělání. Navíc motivované, aby svým studentům nabízely co nejlepší služby. Cesta k tomu vede přes tři hlavní změny. O řízení univerzit už nebudou rozhodovat výhradně akademici a studenti. Začne se platit školné. A studenti budou moci vůbec poprvé využívat široké palety finančních podpor. Od státních půjček na studia přes granty až po stipendia. Vzdělání, které lidem zaručuje vyšší životní úroveň, se tak stane skutečným byznysem. Nejlepší školy na světě jsou právě tam, kde akademici i studenti žijí v ostré konkurenci.

Už na startu se ale dá čekat, že proměna univerzit narazí na podobný odpor jako poplatky u lékaře. Profesori a docenti se budou obávat o svůj vliv. Slovo školné je pro společnost, která je zvyklá, že v nemocnici a na univerzitě se účty nevystavují, výrazným zlomem.

Co tedy vláda s experty chystá? Přináší jejich návrh řešení problémů,

kteří mnoha mladým lidem zavírají dveře před poznáním a zajímavější kariérou?

Slovo školné je sice nepřehlédnutelné, největší zásahem je však proměna univerzit z chráněných akademických oáz mrtvolného klidu na zařízení hodnocená podle výkonu. Vysoké školy dostaly před patnácti lety naprostou svobodu, dříve než je někdo tlačil do reformy. Zapouzdřily se tak v postkomunistické letargii. Staly se firmami, které řídí výhradně jejich zaměstnanci a studenti. Rektory totiž volí akademické senáty, v nichž mají polovinu hlasů profesori a druhou žáci. „Taková míra akademické samosprávy je výjimečná,“ upozorňuje studie OECD Education at a Glance.

Za výše popsané situace jsou rektori velmi svázáni při prosazování nepopulárních změn a zvyšování tlaku na výkon svých lidí. „Na mnoha školách vládnou a rozhodují průměrní,“ říká ekonom Ondřej Schneider z Institutu ekonomických studií Univerzity Karlovy, který nyní působí v Centru pro evropské politické analýzy ve Washingtonu.

Školy se sice vymanily před patnácti roky z vlivu státu; ze svých výkonů se ale nemusejí nikomu zpovídat. Je to podobné, jako kdyby ve firmě chyběla dozorčí rada. Nebo kdyby v jejím vedení zasedali výhradně zaměstnanci.

Staly se tak uzavřenými komunitami, které nepřitahují mladé schopné lidi. Při rozhodování o platech mají sice svobodu, většinou se však drží rigidních tabulek, které jsou v podstatě věkovými automaty. Meritokracie jde stranou. O výšce platu rozhoduje počet odsloužených let, nikoliv výsledky.

Staří tak chrání své pozice proti mladým dravým konkurentům. Nabídnou jim tak nízké platy, že je odradí. V tom jsou naše univerzity předobrazem stárnoucí společnosti. Čtyřicet procent akademiků je starších 51 let, stejně jako dva ze tří docentů. Každý druhý profesor má přes 61 let. Na nejlepších univerzitách světa přitom nejsou výjimkou čtyřicetiletí profesori.

Proto se mecenáši velmi zdráhají dávat univerzitám peníze. Obávají se, že by neměli žádnou kontrolu nad tím, jak je akademici využívají.

V budoucnu by proto výrazně větší roli měly získat správní rady. Právě ty řídí nejlepší univerzity světa od Spojených států po Velkou Británii. Zasedají v nich respektované osobnosti z vědy, byznysmeni, kteří školy finančně podporují, i regionální politici. Oni mají ve škole moc a nejsilnější slovo. Vybírají rektora i děkany, rozhodují o rozpočtu i o platech.

Podobnou moc by teď měly správní rady dostat i v Česku. Háček je však v jejich nominacích. Reforma zatím počítá s tím, že by je na návrh univerzity, regionů a profesních lobby jmenoval ministr školství. Tím by se však univerzity opět ocitly pod vlivem úředníků a politiků. Z Ministerstva školství by se rázem stal velmi vlivný úřad. Strana, která by ho v koaličním kabinetu získala, by v podstatě měla moc nade všemi veřejnými univerzitami. Prozíravější tedy bude právo jmenovat správní rady přiřknout kabinetu jako celku.

Jak už bylo řečeno, politicky nejcitlivější změnou je školné. Jde o stejně důležitý symbol, jaký představují rovná daň nebo poplatky u lékaře. Studenti si mají vybrat, zda budou univerzitě platit hned, nebo si vezmou půjčku. Tu by státu začali splácet až poté, co jejich plat dosáhne stanovené úrovně.

Půjčky nemají nabízet banky jako třeba ve Spojených státech, ale přímo stát z Veřejného studijního fondu. Do něj budou mířit úvěry od soukromých bank nebo přímo příspěvky z evropských fondů. Z půjček by se samozřejmě platily úroky. Kdo by se tedy rozhodl uhradit účet za studia rovnou, získal by lepší cenu.

Stát má podle návrhu stanovovat stropy na školné. Univerzity by pak mohly lákat studenty tím, že půjdou s cenami dolů. Limity by se lišily i podle oborů. Platit má jednoduché pravidlo: čím lepší úroveň branže zaručuje, tím je školné vyšší. Největšími sumami by tak museli přispět právníci, ekonomové nebo softwaroví inženýři.

Proměna univerzit v moderně vedené firmy, školné a půjčky zvednou úroveň vzdělání tak, jako privatizace bank a následný přístup k hypotékám a úvěrům přinesly kvalitnější bydle- ní statisícům lidí. A do Česka mohou

navíc přilákat i pobočky věhlasných univerzit. Ty dnes nemají důvod sem přijít: nezískaly by tady ty největší talenty.

[Hospodářské noviny, 14. – 16. 3. 2008]

Informaci o letošním udělení prestižní architektonické ceny přináší ČTK v článku s názvem **Nouvel získal Pritzkerovu cenu**.

Letošní Pritzkerovu cenu, nejvyšší ocenění v oblasti architektury, získal dvaadesátiletý francouzský architekt Jean Nouvel. Podle mezinárodní poroty si Nouvel cenu zaslouží především za své tvůrčí experimentátorství a za projekty budov, které komunikují se svým okolím. Čerstvý nositel Pritzkerovy ceny má za sebou dvě stovky projektů a je také mimo jiné autorem stavby administrativního komplexu Zlatý Anděl na pražském Smíchově.

„Jeho zvědavá a bystrá mysl ho žene k tomu, aby při každém dalším projektu riskoval. (Tento přístup), bez ohledu na měnící se míru úspěchu, tak obrovsky rozšířil slovník současné architektury“, uvedli porotci ve svém zdůvodnění.

Porota zvláště ocenila Nouvelovu novostavbu divadelní budovy Guthrie Theatre v americkém Minneapolis, dokončenou v roce 2006, která navazuje harmonický dialog s prostředím, kde vznikla. Kromě amerického divadla Nouvel v posledních letech dokončil například projekt pařížského muzea kmenového umění na třídě Quai Branly, návrh výškové budovy Torre Agbar v Barceloně či hotelu Puerta América v Madridu.

Nouvel v první reakci na oznámení o udělení Pritzkerovy ceny neskryval radost a překvapení, protože podle svých slov v uplynulém roce nedokončil žádnou významnou stavbu. „Jsem velice rád, že jsem nyní v klubu dobrých přátel, jako je Frank Gehry, Renzo Piano a Zaha Hadidová“, řekl architekt v rozhovoru agentuře Reuters. Připomněl tak slavné tvůrce, kteří cenu získali před ním.

Pritzkerova cena se vyhlašuje od roku 1979 a bývá označována za obdobu Nobelovy ceny v oboru architektu-

ry. Oceňuje žijící architektky, jejichž dílo prokazuje nejen talent a vizi, ale významně také přispívá k rozvoji humanity. Zatím ji neobdržel žádný z českých architektů, v roce 1993 ji však převzal Japonec Fumihiko Maki na Pražském hradě.

Loni Pritzkerovu cenu získal Brit Richard Rogers, před ním porota ocenila například Američana Thoma Mayna, Britku Zahu Hadidovou či Australana Glenna Murcutta. Nouvel je teprve druhým francouzským nositelem tohoto ocenění – v roce 1994 Pritzkerovu cenu získal jeho krajan Christian de Portzamparc.

[Hospodářské noviny, 1. 4. 2008]

Krátký nekrolog k úmrtí amerického matematika a meteorologa E. N. Lorenze (23.5.1917 – 16.4.2008; Teorie chaosu, motýlí efekt, Lorenzův atraktor) uveřejnil časopis Ekonom pod názvem **Otec teorie chaosu zemřel**.

Když Edward Norton Lorenz na konferenci Americké společnosti pro pokrok ve vědě pronesl větu „Třepotání motýlích křídel v Brazílii může vyvolat tornádo v Texasu“ změnil svět. Byl to úvod řeči, v níž představoval teorii chaosu. Teorii, která dnes zasahuje do řady vědních disciplín a má vliv na praktická jednání v desítkách oborů.

V roce 1991 Lorenz za teorii chaosu obdržel Kjótskou cenu. Porota její udělení zdůvodnila slovy: „Hluboce ovlivnil velké množství základních věd a přinesl nejdramatičtější změnu v našem náhledu na přírodu od Isaaca Newtona.“

Základní myšlenka teorie chaosu říká, že některé na pohled nekonečně složité jevy lze popsat třemi velice jednoduchými pravidly.

1. Stav daného systému nelze přesně určit.
2. Je jednoduché popsat chování tohoto systému jako celku.
3. Malé změny v systému mohou způsobit velké fluktuace, velké změny.

Dnes se tato teorie uplatňuje v matematice, meteorologii, oceánografii (jak to, že se Golfský proud nerozpadne během své cesty Atlantikem, který je o několik stupňů studenější?),

v technologiích (jak zajistit nejlepší mísení paliva proudových motorů), informatice (jak vytvořit nejodolnější stínění od okolí), lékařství i ekonomii. Díky teorii chaosu mohou ekonomové vysvětlit změny na burze nebo změny cen a jejich zákonitosti – právě proto, že chaos není nepořádek.

Edward Lorenz zemřel 16. dubna 2008 ve svém domě nedaleko Massachusetts Institute of Technology, kde celý život přednášel, ve věku nedožitých sedmdesáti let.

[Ekonom, 24. 4. 2008]

TISKOVÉ ZPRÁVY MINISTERSTVA PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

IOP vyhlašuje kontinuální výzvu v oblasti modernizace a rozvoje systémů tvorby územních politik

Od 10. dubna 2008 vyhlašuje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Odbor řídicího orgánu IOP a OPTP, kontinuální výzvu k podávání žádostí o poskytnutí podpory v rámci Integrovaného operačního programu v oblasti intervence 5.3 Modernizace a rozvoj systémů tvorby územních politik, zaměření výzvy 5.3a) Podpora při zavádění územně analytických podkladů obcí (na úrovni obcí s rozšířenou působností) a krajů.

Oprávněnými žadateli jsou u této výzvy **kraje a obce** pro realizaci projektů na zavádění územně analytických podkladů krajů, resp. obcí. Podpora je určena pro projekty z celého území ČR vyjma území hlavního města Prahy.

Celkový finanční objem výzvy je 240 mil. Kč, podpora je poskytována formou dotace pro individuální projekty. Podíl spolufinancování z ERDF bude pro všechny projekty ve výši 85 % celkových způsobilých výdajů, 15 % tvoří národní spolufinancování hrazené ze státního rozpočtu. Minimální přípustná výše celkových způsobilých výdajů je 300 tis. Kč, maximální pak 1,1 mil. Kč.

Žadatelé budou podávat **projektovou žádost prostřednictvím aplikace Benefit 7**. Formulář projektové žádosti včetně seznamu povinných příloh je k dispozici v elektronické formě na centrálním serveru systému Benefit 7 na webové adrese www.eu-zadost.cz.

Tištěné žádosti budou od 10. dubna 2008 přijímat pobočky Centra pro regionální rozvoj ČR podle územní příslušnosti určené místem realizace projektu. K tištěné žádosti musí být přiloženy všechny relevantní povinné přílohy.

[Tisková zpráva MMR, 10. 4. 2008. Dostupné na <http://www.mmr.cz/iop-vyhlasuje-kontinualni-vyzvu-v-oblasti-modernizace-a-rozvoje-systemu-tvorby-uzemnich-politik>]

Vyhlášení Operačního programu přeshraniční spolupráce SR – ČR 2007–2013

Dne 14. dubna 2008 byl v Trenčíně slavnostně vyhlášen operační program přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika. Tento den byl pro program přelomový, skončila více než dvouletá příprava programových dokumentů a začalo období praktického využití dosavadní práce pro výběr projektů.

Od výše uvedeného dne je možné předkládat žádosti o finanční příspěvek na Info Bod v Brně nebo přímo na Společný technický sekretariát v Bratislavě. Potřebné informace je možné získat také u regionálních koordinátorů v sídlech příhraničních krajů – v kraji Moravskoslezském, Zlínském a Jihomoravském. Bližší informace a kontakty najdete na oficiálních stránkách programu www.sk-cz.eu nebo na adrese www.strukturalni-fondy.cz.

Příjem žádostí o dotaci je průběžný. Aby byla žádost projednána na prvním zasedání monitorovacího výboru schvalujícím projekty dne 19. září 2008, je nutné ji odevzdat do 30. května 2008. Další zasedání se uskuteční začátkem ledna 2009 a žádosti projednávané na tomto dalším zasedání musí být odevzdány do poloviny října 2008. Přesné termíny budou zveřejněny.

Žadatelé mohou být veřejnoprávní subjekty a subjekty neziskového sektoru (kraje, obce, svazky obcí nebo neziskové organizace). Program zahrnuje na české straně Moravskoslezský, Zlínský a Jihomoravský kraj a na slovenské straně Žilinský, Trnavský a Trenčianský.

Cílem programu, který navazuje na program INTERREG IIIA Česká republika – Slovensko, je prohloubení a rozšíření spolupráce a podpora trvalého socioekonomického růstu tohoto přeshraničního regionu díky odstraňování existujících bariér a rozšiřování celkového rozvojového potenciálu území. Tomu má napomoci 92,7 mil. EUR z Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF).

Novinkou v rámci vyhlašovaného programu je tzv. princip vedoucího partnera, který znamená, že se na projektu musí podílet alespoň jeden český a jeden slovenský partner. Partneri si pak mezi sebou zvolí vedoucího partnera, který celkově zodpovídá za projekt. Při posuzování projektů je hodnocena kvalita spolupráce mezi partnery a to na základě čtyř kritérií: společná příprava projektu, společná realizace, společné financování a společný personál. Každý projekt musí mít také významný pozitivní dopad na české i slovenské příhraničí.

[Tisková zpráva MMR, 16. 4. 2008. Dostupné na <http://www.mmr.cz/vyhlaseni-operacniho-programu-preshranicni-spoluprace-sr-cr-2007-2013>]

V programech SROP a JPD 2 se podařilo naplnit plánované cíle

V programech SROP a JPD 2 se díky jednotlivým žadatelům a úsilí Ministerstva pro místní rozvoj ČR, Centra pro regionální rozvoj a krajů podařilo naplnit cíle stanovené v jednotlivých projektech.

Společný regionální operační program (SROP) svými výsledky předčil očekávání, která do něj jeho tvůrci vložili. Díky realizovaným projektům vzniklo téměř 4 200 nových pracovních míst, z nichž více než polovinu vytvořily malé a střední podniky. Pro-

vozovatelům veřejných ubytovacích zařízení se zase podařilo vybudovat 3 766 nových stálých lůžek pro turisty oproti 900 původně plánovaným.

S velkým zájmem žadatelů se setkala možnost využít evropské fondy ke zlepšení dopravní infrastruktury. O tom svědčí 406 km rekonstruovaných a modernizovaných silnic a místních komunikací, 9 vybudovaných obchvatů měst a 25 % úspora cestovních časů obyvatel v úsecích se zlepšenou dopravní infrastrukturou. Příjemcem, kterému se podařilo rekonstruovat nejvíce kilometrů silnic II. a III. třídy, je Správa silnic Moravskoslezského kraje.

Kromě těchto aktivit podporoval SROP také vzdělávací kurzy zaměřené na sociální integraci a zvýšení kvalifikace, které absolvovalo přes 30 000 účastníků.

V letošním roce dobíhající program SROP, který patří k největším programům z programovacího období 2004–2006, realizoval více než 2 200 projektů, z evropských fondů bylo k 31. 3. 2008 proplaceno již 9,73 mld. Kč.

V Jednotném programovém dokumentu pro Prahu Cíl 2 (JPD 2) se doposud zrealizovalo téměř 200 projektů, kterým bylo k 31. 3. 2008 proplaceno přes 1 mld. Kč. Díky zrealizovaným projektům je např. ochráněno před povodněmi území Prahy v rozsahu 3,5 km², 1 268 domácností či firem je nově připojeno na kanalizaci, plynovody či rozvody elektřiny a vzniklo 180 nových pracovních míst.

V rámci JPD 2 směřují dotace z evropských fondů také do vědy a výzkumu, podnikání a informačních technologií. Doposud tak bylo podpořeno např. 50 malých a středních podniků a plocha podpořených podnikatelských objektů přesáhla 7 200 m².

Program **SROP** je charakteristický svým zaměřením na regionální podporu v oblastech podnikání, infrastruktury, lidských zdrojů a cestovního ruchu ve všech regionech soudržnosti kromě NUTS II Praha. Hlavním cílem **JPD 2** je podpora investičních projektů reali-

zovaných na vybraném území hlavního města Prahy pro zlepšení městského prostředí a života obyvatel.

[Tisková zpráva MMR, 18. 4. 2008. Dostupné na <http://www.mmr.cz/bytova-politika>]

Výsledky exkluzivního výzkumu pro MMR: Kdo a proč k nám v roce 2007 přijížděl ze zahraničí?

Ministerstvo pro místní rozvoj zveřejňuje souhrnné výsledky exkluzivního výzkumu o příjezdovém cestovním ruchu za rok 2007, jehož cílem je získat podrobné informace o počtu a struktuře zahraničních návštěvníků České republiky, výši a struktuře jejich výdajů a důvodech návštěvy.

Výzkum odpovídá např. na otázku, kdo a proč k nám jezdí na jednodenní „výlety“ a kolik přitom utratí. Meziroční výsledky šetření jsou nezbytným podkladem pro Český statistický úřad, který na základě těchto výsledků a dalších svých šetření sestavuje Sate- litní účet cestovního ruchu ČR. Sate- litní účet cestovního ruchu ČR podá- vá přesnější ekonomický a sociální obraz o postavení cestovního ruchu v národním hospodářství. Získaná data jsou zveřejňována po čtvrtletích a jsou využívána také Českou národní bankou.

Z výzkumu vyplývá, že celkový počet zahraničních návštěvníků v roce 2007 dosáhl 22,6 milionů osob a meziroč- ně se tak jedná o nárůst ve výši 6 %.

Průměrné výdaje zahraničních turis- tů v roce 2007 na osobu a den činily 2 470 Kč, u jednodenních návštěvní- ků 2 137 Kč. Nejčastěji k nám v roce 2007 přicestovali, jako již tradičně, obyvatelé sousedních států, přede- vším Němci (40 %). Na druhém místě se umístili Poláci (15 %), následováni Slováci (11 %). Zahraniční turisté se zdrželi v průměru čtyři dny, nejčastě- ji v hotelích (66 %), pětina se ubyto- vala v soukromí a za pobyt neplatila (23 %). Neplacené ubytování vyka- zuje v meziročním srovnání mírný nárůst o 2 procentní body. Nárůst neplaceného ubytování úměrně stoupá s počtem osob, které přijely navštívit své známé a příbuzné. Nejčastěji ho využili zahraniční turisté v období říjen – prosinec 2007. Hlavním důvo- dem návštěvy ČR byla pro zahraní- ní turisty „rekreace a zábava“ (52 %) a „obchodní cesta“ (21 %). Nejčastěji zahraniční návštěvníci přijeli do Prahy, příhraničních nákupních míst a turis- ticky zajímavých míst. Největší zájem o Prahu mají turisté ze vzdálenějších destinací, turisté na první návštěvě ČR a turisté přijíždějící za rekreací a zába- vou. Většina zahraničních návštěvníků zhodnotila návštěvu ČR pozitivně.

Zahraniční návštěvníci hodnotili pobyt v Česku příznivě a byli s ním celkově spokojeni (90 %). Meziročně se navíc spokojenost zvýšila. Obecně nižší spokojenost s pobytem deklarovali tranzitující návštěvníci. V souvislosti s návštěvou se jedna třetina návštěv- níků setkala s problémy. Nejčastěji se jednalo o problémy související s infra-

strukturou a stavem silnic, s orientač- ním a navigačním systémem, jazyko- vou vybaveností a přístupem Čechů.

Cestovní ruch má značný význam pro ekonomiku České republiky – lze ho vyčíslit výši devizových příjmů ČR z příjezdového cestovního ruchu. V roce 2007 tyto příjmy dosáhly hod- noty 133,8 mld. Kč. Devizové příjmy z cestovního ruchu pozitivně ovlivňují platební bilanci ČR, zejména bilan- ci služeb. V roce 2007 dosáhlo saldo devizových příjmů z cestovního ruchu 60,3 mld. Kč a podíl devizových příjmů z cestovního ruchu na devizových pří- jmech ze služeb činil 39 %. Na exportu se v roce 2007 devizové příjmy z ces- tovního ruchu podílely 5,4 %.

Výzkum probíhá na 18 silničních a železničních hraničních přechodech a na letišti Praha Ruzyně. Šetření slouží ke stanovení celkového odhadu počtu zahraničních návštěvníků v ČR, probíhá od roku 2005 a pro MMR ČR je provádí společnost STEM/MARK.

Cestovní ruch je rychle rostoucí odvě- tví, které má velký vliv na regionální rozvoj a významně přispívá k vytvá- ření pracovních příležitostí, a to i pro občany s nižší kvalifikací. Minister- stvo pro místní rozvoj podporuje roz- voj cestovního ruchu od 2. poloviny 90. let.

[Tisková zpráva MMR, 21. 4. 2008. Dostupné na: <http://www.mmr.cz/vysledky-exkluzivniho-vyzkumu-pro-mmr-kdo-a-proc-k-nam-v-roce-2007-prijizdel-ze-zahranici-1>]